Šventaragio St. 2. Its upper horizons had been destroyed to a depth of up to 70–90 cm. Two undisturbed cultural layer horizons from the 18th and 17th centuries were distinguished. Fragments of 17th- and 19th-century paving, fragments of the masonry foundations from former 19th-century buildings, and the remains of a 17th-century wooden building were discovered.

A disturbed 2.6–3.1 m thick cultural layer was found during the excavation at Universiteto St. 14 / L. Stuokos-Gucevičiaus St. 2. A 0.5–1.1 m thick cultural layer horizon from the late 16th – early 17th century was recorded at a depth of 1.9–2.3 m. Fragments of an early 20th-century building and the 16th-century Vilnius city defensive wall were found. Two levels of wooden constructions were distinguished: an upper one dating to the mid-17th – early 18th century and a lower one (a well and pipe fragments) dating to the late 16th century (Fig. 1).

During the evaluation at Subačiaus St. 26 it was established that the cultural layer in the N part of the plot is up to 3.7 m thick. Two terraces of the current slope were formed in the 1960s. The lower layers were probably formed during the late 17th–18th centuries. The cultural layer in the vicinity of the fragments of the late 17th-century foundation found in the NW of the plot is up to 3.3 m thick. The upper horizons of the layer were formed in the 20th century, the lower in the 18th century. The cultural layer in the W and S of the plot were destroyed or dug up in the 1960s.

It was established during the evaluation at Subačiaus St. 28 that the cultural layer in the N part of the plot is up to 1.7 m thick, in the E part up to 3 m thick. The upper (18th–19th-century) layers are fill. The cultural layer in the inner courtyard of the Missionary Monastery was destroyed in the 20th century. A fragment of a 40–60 cm thick 18th-century cultural layer was recorded there. The layers in the W of the plot were also churned up in the 20th century. Fragments of undisturbed 17th and 18th-century horizons were recorded only at the pits sites. Fragments of late 18th- and 19th-century masonry walls were discovered.

Justina Ramanauskienė

Žvalgomieji tyrinėjimai ir žvalgymai Totorių g. 27

2008 m. rekonstruojamų pastatų Vilniuje, Totorių g. 25 ir 27 teritorijoje vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai ir archeologiniai žvalgymai. Tyrinėjimai atlikti prie pastato 27 ŠR sienos, kur planuojama įrengti medinę galeriją ir įėjimą į cokolinį aukštą. Pastatas yra Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos pastatų komplekso teritorijoje, į kurią įeina buvusio Jėzuito noviciato pastatai. Šis pastatų kompleksas yra išsidėstęs senamiesčio ŠV dalyje, šalia buvusių miesto gynybinės sienos Totorių vartų ir užima beveik visą Vilniaus miesto 26 kvartalą (buvusi 422 posesija) tarp Totorių, Šv. Ignoto ir Benediktinių gatvių.

Žvalgomaisiais tyrinėjimais siekta nustatyti kultūrinio sluoksnio storį, intensyvumą, chronologiją, stratigrafiją ir surinkti archeologinius radinius. Iškasti 2 šurfai (ištirtas 9,72 m² plotas), aptiktas daugiau kaip 2,9 m storio 6–9 horizontų kultūrinis sluoksnis. Įžemis nebuvo pasiektas.

Nustatyta, kad fiksuoti kultūrinio sluoksnio horizontai susiformavo XX a. vykdant že-

mės judinimo darbus, susijusius su lifto šachtos ir požeminių komunikacijų įrengimu bei aukštinant žemės paviršių ir įrengiant grindinius. ***Šurfe 2*** fiksuoti dviejų akmenimis grįstų, taip pat asfalto ir betoninių plytelių grindinių fragmentai. Ankstyviausias netašytų akmenų grindinys fiksuotas 2,9 m gylyje. Jis išgrįstas iki I Pasaulinio karo. Po II Pasaulinio karo įrengus lifto šachtą, teritorijoje dar kartą buvo pakeltas žemės paviršius ir akmenimis išgrįstas grindinys. Jo fragmentai fiksuoti 76–82 cm gylyje. XX a. II pusėje ant šio grindinio buvo suformuota nauja asfalto danga, kuri fiksuota apie 70 cm gylyje. Paskutinį kartą žemės paviršius pakeltas XX a. pabaigoje, teritoriją išgrindus betoninėmis plytelėmis. Be to, 1,2–1,85 m gylyje šurfo 2 Š ir ŠV dalyje fiksuotas juodos žemės ir smulkių griuvenų horizontas, kuriame aptikta XVI a. radinių (koklių ir buitinės keramikos šukių) (1–2 pav.). Po šiuo horizontu buvo iki 90 cm storio statybinių griuvenų sluoksnis su XX a. I pusės radiniais. Tokia stratigrafija liudija, kad teritorijoje kultūrinio sluoksnio susiformavimą lėmė intensyvūs žemės judinimo darbai.

Vėliau apie 110 m² dydžio plote tęsti archeologiniai žvalgymai. Jų metu būsimos galerijos vietoje (apie 56 m² dydžio plote) maždaug 4 m pažemintas žemės paviršius (nuo H_{abs} 107,80 m iki 103,91–103,76 m), likusioje dalyje nukasti 0,4–1,6 m storio viršutiniai kultūrinio sluoksnio horizontai. Būsimos galerijos vietoje pasiekus projektinį gylį, dar iškastos 3 duobės drenažo šuliniams įrengti.

Žvalgymų metu prie pastato ŠR sienos, 60–80 cm į PR nuo lifto šachtos PR sienos, 3,05–3,22 m gylyje (H_{abs} 104,65–104,48 m) fiksuotas 1,1x1,85 m dydžio apardyto akmenų grindinio fragmentas (3 pav.). Apie 2,8 m į PV nuo pastato ŠR sienos, šalia lifto šachtos H_{abs} 104,25 m gylyje atidengtas betoninis, greičiausiai su vandens komunikacijomis susijęs inžinerinis įrenginys. Dar vieno smarkiai apardyto akmenų grindinio 25x33 cm dydžio fragmentas atkastas 2,95–3,05 m gylyje (H_{abs} 104,65–104,70 m), 3,1 m į ŠV nuo lifto šachtos ŠV sienos. Toliau nukasant gruntą, 1,75 m į PV nuo pastato ŠR sienos ir 2,1 m į PR nuo priestato PR sienos H_{abs} 104,35 m gylyje atidengtas dar vienas betoninis inžinerinis įrenginys. Pastato ir priestato Š kampe H_{abs} 104,10–104,35 m gylyje atkastas trečias betoninis inžinerinis įrenginys (susijęs su lietaus vandens nutekėjimu). Šalia jo PR briaunos ir pastato ŠR sienos H_{abs} 103,96 m gylyje atkasti 25x85 cm dydžio, o šalia betoninio įrenginio PV briaunos ir priestato sienos H_{abs} 103,83–103,65 m gylyje – 0,8x2,2 m dydžio akmenų grindinio fragmentai. Sprendžiant pagal aukštį, jie priklauso tam pačiam grindiniui. Šis grindinys ir aptikti betoniniai inžineriniai įrenginiai yra vienalaikiai – XIX a. pabaigos – XX a. pradžios. Grindinys nuolaidėjo iš PR į ŠV pusę.

0 5 cm

1 pav. Totorių g. 27, šurfe 2 rasti XVI a. I pusės plokštiniai kokliai. J. Ramanauskienės nuotr.

Fig. 1. Stove tiles from the first half of the 16th century that were found in test pit 2 at Totorių St. 27.

2 pav. Totorių g. 27, šurfe 2 rastos XVI a. buitinės keramikos šukės. J. Ramanauskienės nuotr.

Fig. 2. Sherds of 16th-century household ceramics found in test pit 2 at Totorių St. 27.

Nuardžius grindinio fragmentus ir kasant giliau, prie pastato ŠR sienos, 1,9 m į PR nuo lifto šachtos PR sienos H_{abs} 104,40–104,28 m gylyje užfiksuoti dar vieni smarkiai suardyto grindinio fragmentai. Jis turėjo būti išgrįstas iki XIX a. pabaigos – XX a. pradžios.

Pasiekus projektinį gylį, būsimos galerijos vietoje iškastos iki 1,2 m skersmens, iki 3–3,5 m gylio 3 duobės drenažo šuliniams įrengti. Šulinių 1 ir 2 duobėse kultūrinį sluoksnį pavyko užfiksuoti tik iki 0,8–1 m gylio, kadangi iškasus iki tokio gylio buvo įleidžiamas betoninis šulinio rentinys (1 m aukščio ir 1,17 m išorinio skersmens). Toliau kasant po rentiniu, fiksuoti kultūrinio sluoksnio stratigrafijos buvo neįmanoma.

Šulinio 1 duobėje nukasus apie 80–90 cm storio permaišytus žemės, smėlio ir griuvenų horizontus, H_{abs} 103,00–102,90 m gylyje fiksuoti apardyto akmenų grindinio fragmentai. Šulinio 2 duobėje nukasus 1–1,2 m storio permaišytos žemės su smėliu ir griuvenomis horizontus, atkasti grindinio fragmentai, o palei duobės ŠR briauną iki iškasto gylio fiksuotas mūras. Tai neaiškios paskirties sienos, mūrytos iš barokinių (XVI–XVII a.) 30x15x7, 28x15x5,5, 29x14,5x6 cm dydžio plytų, fragmentas. Fiksuoto sienos fragmento dydis – 1x1,1x0,4 m. Siena mūryta ant H_{abs} 102,68–102,65 m gylyje aptikto akmenų grindinio. Ši siena buvo lygiagreti pastatui Totorių g. 27 ir nutolusi nuo jo ŠR sienos apie 80 cm. Šulinių duobėse aptikti akmenų grindinių fragmentai priklauso tam pačiam grindiniui, kuris buvo išgrįstas iki XIX a. pradžios. Aptikta barokinių plytų siena čia pastatyta XIX a. (ne anksčiau, nei buvo išgrįstas grindinys).

Šulinio 3 duobė kasta iki 2,2 m gylio ir tik po to buvo įleidžiami žiedai. Joje H_{abs} 101,85–101,74 m gylyje pasiektas įžemis. Virš jo buvo

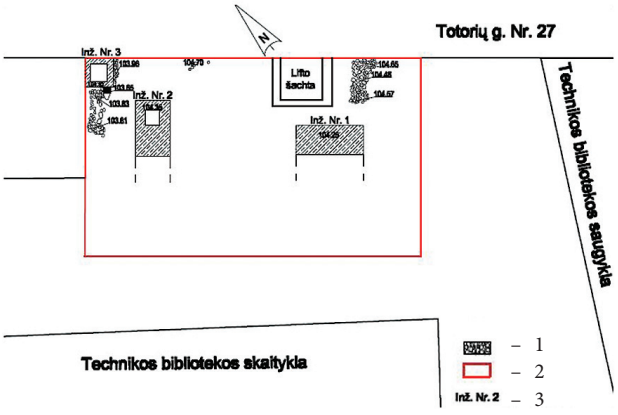

3 pav. Totorių g. 27 žvalgymų metu atidengtų grindinių ir inžinerinių įrenginių planas: 1 – akmenų grindinio fragmentai; 2 – žvalgyta teritorija; 3 – betoninis inžinerinis įrenginys. J. Ramanauskienės brėž.

Fig. 3. Plan of the paving and utility installations unearthed during the survey at Totorių St. 27: 1 – fragments of stone paving; 2 – surveyed area; 3 – concrete utility installations.

40–70 cm storio juodos žemės su pavienėmis smulkiomis griuvenomis ir degėsiais sluoksnis, kuriame rasta pavienių gyvulių kaulų. Tiksli jo chronologija neaiški, tačiau, sprendžiant iš struktūros, kuri labai panaši į šurfe 2 fiksuoto horizonto struktūrą, sluoksnis galėjo susiformuoti XVI a. pabaigoje – XVII a.

Atlikus žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus ir archeologinius žvalgymus, nustatyta, kad teritorijoje yra susiformavęs daugiau kaip 6,5 m storio supiltinis kultūrinis sluoksnis, datuotinas laikotarpiais nuo XVI a. pabaigos – XVII a. iki XX a. pabaigos. Kultūrinio sluoksnio horizontai yra smarkiai apardyti XIX ir XX a. vykdytų žemės judinimo darbų metu. Konstatuota, kad nuo XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios iki XX a. pabaigos teritorijoje žemės paviršius grindžiant akmenų grindinius ar formuojant kitokią dangą buvo pakeltas mažiausiai 6 kartus. Virš įžemio fiksuotas horizontas, kuris, kaip manoma, susiformavo XVI a. pabaigoje – XVII a. Ateityje vykdant žemės judinimo darbus jį reiktų išsamiai ištirti.

The field survey and evaluation at Totorių St. 27

In 2008 a survey and evaluation were conducted on the grounds of the buildings being reconstructed at Totorių St. 25 and 27. The goal of the evaluation was to determine the thickness, intensity, chronology, and stratigraphy of the cultural layer and to collect archaeological finds. Two test pits (a total area of 9.72 m²) were excavated. A cultural layer that is over 2.9 m thick and consists of 6–9 horizons was discovered. Sterile soil was not reached.

A survey was later conducted in an area of around 110 m² (Fig. 3). During it the ground surface was lowered about 4 m in an area of about 56 m² and the 0.4–1.6 m thick upper layer dug up in the remaining area. After reaching the projected depth, three pits were dug for drainage wells (going down around another 3–3.5 m and reaching a total depth of 6.5–7 m).

After conducting the investigation it was determined that a fill cultural layer of over 6.5 m and dating from the late 16th – 17th century (Figs. 1–2) to the 20th century had been formed in the area. It was severely disturbed in the 19th and 20th centuries. It was established that from the late 18th – early 19th century to the late 20th century the ground surface had been raised at least 6 times by laying stone paving or creating other surfaces. The horizon of the cultural layer recorded above the sterile soil was formed in the late 16th–17th century.

Saulius Sarcevičius

Žvalgymai Didžiojoje g. 25

2008 m. LII MTS atliko archeologinius žvalgymus Vilniaus senojo miesto vietoje, Didžiojoje g. 25. Darbai vyko šiluminės trasos klojimo vietoje, iki žvalgymų pradžios mechanizuotai iki projektinio gylio iškastoje tranšėjoje, t. y. archeologiniai darbai pradėti jau pažeidus kultūros vertybę (nelegalius žemės kasimo darbus sustabdė KPD Vilniaus teritorinis padalinys). Taigi archeologine ir paveldosaugine prasme buvo žvalgoma apnaikintų vertybių zonoje. Pirminis žvalgymų tikslas – įvertinti atidengtų kultūrinio sluoksnio horizontų stratigrafiją, jų susiformavimo aplinkybes ir chronologiją, atlikti atidengtų mūrų architektūrinius tyrimus, juos užfiksuoti, nustatyti jų vertę ir chronologiją, iki projektinio gylio ištirti likusią neiškastą tranšėjos dalį.